

درسنامه: یازدهم؛ تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی ایران؛ مطالعات اجتماعی پایه نهم؛ دبیر: بتول ابراهیمی؛ آموزشگاه: شهید چمران

۱- در چه شرایطی نادر افشار روی کار آمد؟

با تسلط افغان ها بر اصفهان و برکناری و قتل شاه سلطان حسین صفوی، ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. افغان ها توان حکومت بر سراسر ایران را نداشتند. در گوشه و کنار کشور افرادی مدعی حکومت شدند. روسیه و عثمانی نیز با استفاده از آشفتگی اوضاع، قسمت هایی از شمال و غرب ایران را اشغال کردند.

۲- سلسله افشاریه چگونه پایه گذاری شد؟

نادر سرداری از ایل افشار با سپاهیان، مهاجمان افغان را سرکوب کرد و نیروهای روسیه و عثمانی را از ایران بیرون راند. و پس از این پیروزی ها، بر تخت شاهی نشست. بدین ترتیب، سلسله افشاریه پایه گذاری شد.

۳- بیشتر دوره دوازده ساله پادشاهی نادر به نبرد با بیگانگان و فرونشاندن شورش های داخلی گذشت.

۴- نادرشاه افشار به چه دلیل به هندوستان لشکر کشید؟

در تعقیب گروهی از افغان های شورشی که به هندوستان گریخته بودند، به آن کشور لشکر کشید. تا دهلی پیش رفت و با غنیمت های بسیار که با تجاوز و تصرف آنجا به دست آورده بود، به کشور بازگشت.

۵- نادر شاه افشار از موقعیت حساس خلیج فارس و اهمیت نیروی دریایی آگاه بود؛ برای تأسیس نیروی دریایی ایران در خلیج فارس، کارهایی انجام داد اما این کارها با مرگ او متوقف شد.

۶- نادرشاه به چه دلیل و توسط چه کسانی به قتل رسید؟

در سال های پایانی حکومت نادر، نافرمانی ها و شورش های پیاپی تأثیر روانی نامطلوبی بر او گذاشت. او که به اطرافیان و سرداران خود بدگمان شده بود، به رفتارهای خسونت آمیز و بی رحمانه روی آورد. در نتیجه، فرماندهان سپاه نادرشاه که از جان خود می ترسیدند، او را به قتل رساندند.

۷- سلسله زندیه چگونه شکل گرفت؟

کریم خان از ایل زندیه، با پیروزی بر دیگر مدعیان حکومت بعد قتل نادرشاه برای مدتی به درگیری ها و نزاع های داخلی پایان بخشید. او حکومت بخش بزرگی از ایران به جز خراسان را به دست گرفت و سلسله زندیه را بنیان گذاشت.

۸- کریم خان به جای عنوان شاه، لقب وکیل الرعایا، یعنی نماینده مردم، را برای خود برگزید.

۹- کریم خان زند چگونه پادشاهی بود؟

به رفاه عمومی مردم توجه می کرد - به صلح، آسایش و آرامش مردم اهمیت می داد - می کوشید از بروز ناامنی و شورش های داخلی جلوگیری کند. در این دوران، ثبات و آرامش نسبی در سراسر کشور به وجود آمد - اوضاع اجتماعی و اقتصادی بهتر شد - بناهای مهمی در شیراز پایتخت زندیه، ساخته شد - فعالیت های علمی و فرهنگی در آن شهر رونق گرفت.

۱۰- بناهای مهمی که در زمان کریم خان زند در شیراز ساخته شد:

بازار وکیل، مسجد وکیل، حمام وکیل، ارگ کریم خان

۱۱- قدرت گرفتن خاندان زند در ایران، تقریباً مصادف با تسلط انگلستان بر هندوستان بود.

۱۲- تسلط انگلستان در هندوستان چه تأثیری بر نفوذ آنها بر ایران داشت؟

انگلیسی ها با تسلط در هندوستان توانستند بر اقیانوس هند و دریاهای جنوبی ایران دسترسی بیشتری داشته باشند. نفوذ تجاری آنها در ایران بیشتر شد.

۱۳- حکومت قاجار توسط چه کسی و چگونه بنیان گذاری شد؟

آقامحمدخان، پسر یکی از رؤسای ایل قاجار، پس از مرگ کریم خان تلاش برای رسیدن به حکومت را آغاز کرد. او پس از مدتی جنگ و گریز، لطفعلی خان زند، آخرین فرمانروای زندیه را شکست داد و به قتل رساند. مردم کرمان را به دلیل پناه دادن لطفعلی خان، بی رحمانه مجازات کرد. با لشکرکشی های پیاپی بر سراسر ایران مسلط شد و حکومت قاجار را بنیان گذاشت و تهران را به پایتختی خود انتخاب کرد.

۱۴- دوره حکومت فتحعلی شاه ، همزمان با آغاز نفوذ و دخالت گسترده کشورهای روسیه، انگلستان و فرانسه در ایران بود.

۱۵- یکی از دلایل عمده تغییر اوضاع کشورهای اروپایی در فاصله سقوط صفویه تا روی کار آمدن قاجاریه چه بود؟

انقلاب صنعتی بود که از انگلستان آغاز شد و در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت .

۱۶- چه عواملی به شکل گیری انقلاب صنعتی در اروپا کمک کرد؟

سرازیر شدن ثروت افسانه ای سرزمین های استعمار شده مانند هند و قاره آمریکا توسط اروپاییان و نظام گسترده برده داری آفریقاییان و تجارت پرسود آن.

۱۷- انقلاب صنعتی چه پیامدها و نتایجی به همراه داشت؟

نیروی ماشین و ابزارهای صنعتی جای نیروی انسان و ابزارهای دستی را در تولید گرفت .

- افزایش سرعت و میزان تولید. - افزایش قدرت اقتصادی، نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی - موجب طفیانگری کشورهای اروپایی

- جلب توجه کشورهای اروپایی به کشورهایی که نیروی کار انسانی، مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند. - افزایش یافتن فعالیت ها و رقابت های استعماری اروپائیان - بیشتر و بیشتر شدن نابرابری در سطح جهان.

۱۸- یکی از اهداف استعماری روسیه ، رسیدن به آبهای خلیج فارس و اقیانوس هند بود.

۱۹- روسیه تا پیش از فرمانروایی پترکبیر* کشوری ضعیف و عقب مانده بود اما در نتیجه برنامه ها و فعالیت های او به کشوری قدرتمند و

استعمارگر تبدیل شد. با حمله به کشورهای همسایه، قلمرو خود را گسترش داد.

۲۰- در زمان فتحعلی شاه، روسیه با ارتشی مجهز به سلا حهای جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد.

۲۱- عهدنامه گلستان ما بین چه کشورهای منعقد شد و شامل چه مفادی بود؟

ایران و روسیه - به موجب این عهدنامه، ایالت های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شدند و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند.

۲۲- مردم ایران که از عهدنامه گلستان ناخشنود بودند، با فتوای علما برای آزاد کردن سرزمین های اشغالی بسیج شدند.

۲۳- عهدنامه ترکمنچای بین چه کشورهایی منعقد شد و شامل چه مفادی بود؟

ایران و روسیه - بر اساس این قرارداد، سرزمین های ایرانی شمال رود ارس به تصرف روسیه درآمد و ایران از داشتن کشتی جنگی در دریای مازندران محروم گردید و مجبور به پرداخت غرامت شد.

۲۴- شکست ایران و معاهدات خسارت بار گلستان و ترکمانچای تحت تأثیر چه عللی رخ داد؟

- ضعف در فرماندهی و بخشی از لشکر، - خیانت برخی از درباریان، - انزوای برخی شخصیت های کارآمد مانند قائم مقام، - فریبکاری روسها و میانجیگری خانانه انگلیس.

۲۵- در اوایل دوره قاجار، مهم ترین مستعمره انگلستان یعنی هندوستان ، با ایران همسایه بود.

۲۶- یکی از هدف های اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با حکومت قاجار چه بود؟

نگذارد کشورهای رقیب از طریق ایران به هندوستان دسترسی پیدا کنند.

۲۷- طی عهدنامه های که بین ایران و انگلستان بسته شد چه تعهداتی ذکر شد؟

حکومت قاجار تعهد کرد که: به هیچ کشوری اجازه ندهد از خاک ایران به هندوستان لشکرکشی کند

انگلیسی ها متعهد شدند که : در صورت حمله کشورهای دیگر به ایران، به حکومت قاجار کمک های مالی و نظامی کنند. انگلستان در طول جنگ های روسیه با ایران، به تعهدات خود عمل نکرد.

۲۸- انگلیس در دوران محمدشاه و ناصرالدین شاه با لشکرکشی به خلیج فارس و حمله به جزایر و بنادر ایران، حکومت قاجار را مجبور کرد که به جدایی افغانستان از ایران رضایت دهد. (عهدنامه پاریس)

۲۹- انگلیسی ها ناصرالدین شاه را وادار کردند که با جدایی قسمت شرقی سیستان و بلوچستان از ایران موافقت کند.

۳۰- انگلستان تعدادی از جزایر ایرانی خلیج فارس را اشغال و به پایگاه نظامی خود تبدیل کردند.